

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องผลการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลตำบล โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน นำเสนอรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กสังกัดเทศบาล โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70
2. หลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการพัฒนาเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดกระบี่ 9 เทศบาล จำนวน 55 คน
- 1.2 ตัวอย่างประชากร คือ คณะกรรมการพัฒนาเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนเทศบาล 1 สังกัดเทศบาลตำบลปลายพระยา จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ฉบับประกอบด้วย

- 2.1 แบบทดสอบความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2.2 แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2.3 แบบประเมินผลการฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2.4 แบบบันทึกผลการปฏิบัติงานในโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทดสอบความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย และทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยแก่คณะกรรมการพัฒนาเด็กก่อนเข้ารับการฝึกอบรม

3.2 ดำเนินการฝึกอบรมตามแผนการฝึกอบรมที่สร้างขึ้น ใช้เวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน และใช้เวลา 11 สัปดาห์ การปฏิบัติงานในโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย วันละ 3 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 13.00 – 16.00 น. ขณะที่ปฏิบัติงานมีการบันทึกผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ

3.3 หลังการฝึกอบรมและการปฏิบัติงานในโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย และทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลการฝึกอบรมด้วยแบบประเมินผลการฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีต่อการฝึกอบรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยการทดสอบค่าที (t-test)
2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้รับการอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยการทดสอบค่าที (t-test)
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ที่กำหนดโดยการทดสอบค่าที (t-test)
4. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้รับการอบรมหลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ที่กำหนดโดยการทดสอบค่าที (t-test)
5. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2

6. ผลการปฏิบัติงานในโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1

1. หลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่ได้รับการฝึกอบรม โดยใช้ในการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. หลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่ได้รับการฝึกอบรม โดยใช้ในการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. หลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่ได้รับการฝึกอบรม โดยใช้ในการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. หลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่ได้รับการฝึกอบรม โดยใช้ในการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. คะแนนความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีต่อการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับความต้องการของคณะกรรมการพัฒนาเด็กมากที่สุด และการฝึกอบรมเปิดโอกาสให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้แสดงความคิดเห็นทุกกิจกรรม ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความชัดเจนของเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เช่น สื่อและของเล่นสำหรับเด็ก ภาพสไลด์ วีดีโอ จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2

6. หลังเข้ารับการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีการจัดทำโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย 5 โครงการ เพื่อแก้ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

- 6.1 การจัดทำโครงการการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 6.2 การจัดทำโครงการการผลิตสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- 6.3 การจัดทำโครงการการดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กปฐมวัย
- 6.4 การจัดทำโครงการการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6.5 การจัดทำโครงการการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ผลที่ได้จากการจัดทำโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ยกเว้นโครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่ต้องระงับการดำเนินงานไว้ชั่วคราว เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาความไม่พร้อมทางด้านอาคารสถานที่ ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงขอให้ระงับโครงการนี้ไว้ก่อนปีการศึกษา 2547 หากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะดำเนินโครงการนี้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลตำบล โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลตำบล โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน

1. ความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลตำบล โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่าหลังการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรมและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคคลให้เกิดความรู้ และทักษะ จนสามารถที่จะนำความรู้และทักษะนั้นไปปรับหรือประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบได้ดีขึ้น (กัญญา ยั่งยืน, 2535) สอดคล้องกับอำไพ สุจริตกุล และคณะ (2531) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยพบว่า ภายหลังจากการที่ผู้ดูแลเด็กได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วผู้ดูแลเด็กมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาบุคคลให้มีสมรรถภาพสูงขึ้นกว่าเดิมได้นั้นการฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาบุคคลได้ การฝึกอบรมครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนการจัดการฝึกอบรมคือ ก่อนที่จะจัดการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบล เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำกรอบเนื้อหา 5 หมวด ที่สอดคล้องกับความต้องการของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยนำกรอบเนื้อหาทั้ง 5 หมวด มาจัดทำเนื้อหาย่อยที่ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด แก้วสนธิ (2524) อ้างถึงใน สุนันทา กิจสุวรรณ, 2534) ที่เสนอแนวคิดการเตรียมการฝึกอบรมไว้ว่า “ สิ่งแรกที่จะต้องทำ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรมแล้ว จึงกำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุม เพื่อให้

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุดุติประสงค์ที่กำหนดไว้ในทุก ๆ ด้าน ขึ้นต่อไปเป็นการกำหนดหัวข้อ การฝึกอบรมหลังจากนั้นจึงเป็นการกำหนดเนื้อหาในรายละเอียด ของแต่ละเรื่องให้เหมาะสม โดยพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหาเท่าที่จำเป็นแต่ไม่ควรลึกเกินไปเพราะหากใครสนใจเป็นพิเศษ ก็อาจหาเวลาไปศึกษาเพิ่มเติมภายหลังได้ ” และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2526) กล่าวว่าการพัฒนา บุคคลจะต้องคำนึงถึงปัจจัยดังนี้

1.1 ความต้องการของบุคคล บุคคลมีความแตกต่างกันดังนั้นจะต้องรู้ว่าบุคคลนั้น ต้องการอะไร เพื่อที่จะได้จัดดำเนินการต่าง ๆสนองความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา

1.2 เนื้อหา สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและเนื้อหาอะไรบ้าง ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรได้รับ

1.3 สภาวะแวดล้อม หมายถึง ความต้องการของหน่วยงานที่สังกัดอยู่ ดังนั้นการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก แล้วนำข้อมูลมากำหนดเนื้อหาการฝึกอบรม เนื้อหาที่จัดขึ้น จึงสอดคล้องกับความต้องการของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก การฝึกอบรมครั้งนี้คณะกรรมการพัฒนาเด็ก จึงมีความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลตำบล โดยใช้การเรียนรู้แบบ แก้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่าหลังเข้ารับการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความสามารถ ในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของฟองศรี เกียรติเลิศนา (2536) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการสอน ด้วยวิธีการใช้ปัญหาเป็นหลักทางการพยาบาลพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้การสอนด้วยวิธีการใช้ปัญหาเป็นหลัก แก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งอาจเป็นเพราะการฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม การระดมสมองในการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ปัญหา สอดคล้องกับ Spencer (1999) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการเรียนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน แก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการกลุ่มและการเรียน เป็นรายบุคคล สำหรับขั้นตอนที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐานมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหา เป็นการนำเสนอปัญหาในสถานการณ์ แล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้กระบวนการกลุ่มในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาด้วยเทคนิคการระดมสมองจากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 การศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้จะแตกต่างจากขั้นตอนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักที่นำไปใช้ในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหรือนักศึกษา ที่นักเรียนหรือนักศึกษาเป็นผู้แสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา เพราะมีข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่างในด้านพื้นฐานความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อาชีพ และแหล่งการเรียนรู้เช่น ห้องสมุด

ขั้นที่ 4 การจัดทำโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐานจะไม่สามารถดำเนินการไปได้เลยถ้าการเตรียมการไม่ดีพอ และไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การเตรียมความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียน ตลอดจนความพร้อมของแหล่งข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ” (สัมพันธ์ หิญาธิระนันท์, 2538)

ดังนั้นการฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นการฝึกอบรมที่ทำให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมีความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เพราะการฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐานจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดกระบวนการเรียนรู้ 3 กระบวนการคือ

1. การเรียนรู้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหา
2. การเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา
3. การเรียนรู้การนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา

ซึ่งต่างจากการฝึกอบรมโดยทั่วไปที่มุ่งพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เกิดความรู้จักชะ และเจตคติ เพื่อให้บุคคลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3. ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีต่อการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาในชุดฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับความต้องการของคณะกรรมการพัฒนาเด็กอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมหากจัดได้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี ธงชัย สันติวงศ์ (2525) ได้เสนอแนะเทคนิคที่จะทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคือ

3.1. การเตรียมเอกสารเกี่ยวกับการฝึกอบรม ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบเรื่องในส่วนรวมกว้าง ๆ ก่อน เพื่อให้เห็นภาพรวมก่อนที่จะศึกษาในรายละเอียดต่อไป เรื่องที่นำเสนอควรเขียนสั้น ๆ ให้ได้ใจความใช้ภาษาที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน เรื่องที่นำเสนอเรียงลำดับต่อเนื่องกันโดยตลอด

3.2. การใช้เทคนิควิธีถ่ายถอดความรู้ในขณะฝึกอบรม โดยการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมให้เหมือนกับการปฏิบัติงานจริง ๆ มีการทดลองฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทำให้ทราบถึงปัญหา และรู้ถึงแนวทางในการแก้ปัญหาเมื่อได้นำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ควรกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกอบรม

ความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีต่อการฝึกอบรม โดยภาพรวมแล้วความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาเด็กอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน คือ ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 - ระดับปริญญาตรี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนไม่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมมาก่อนทำให้การเรียนรู้และความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การจัดทำโครงการ การพัฒนาเด็กปฐมวัย

เมื่อได้รับการฝึกอบรม โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน คณะกรรมการพัฒนาเด็กได้ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนเทศบาล 1 ว่ามีปัญหอะไรมันที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนแล้วนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาจัดทำโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาเด็กจึงมีมติจัดทำโครงการการพัฒนาเด็กปฐมวัย 5 โครงการดังนี้

1. โครงการการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

การอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนเทศบาล 1 ผลการวิจัยพบว่า ก่อนที่จะมีการจัดทำโครงการการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ของกรมวิชาการ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องและมีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษาไทย เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีระเบียบ วินัย คุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์พลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม และตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา พวงมาลี (2542) ที่พบว่า โรงเรียนและศูนย์เด็กระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 โดยส่งครูเข้ารับการฝึกอบรมและครูศึกษาศาสตร์ด้วยตนเอง

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กพบว่า ผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยต่างสถาบันกัน ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะหากผู้ดูแลเด็กไม่สามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ได้แล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็ไม่สามารถจัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอวิธีการที่ทำให้การจัดการจัดกิจกรรมบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ คือ โรงเรียนควรมีการเตรียมครูก่อนเข้าชั้นเรียน โดยการจัดให้มีการสาธิตการสอน การจัดอุปกรณ์การสอน ผลัดเปลี่ยนกันดูการสาธิต และให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้แต่ละคนได้ปรับปรุงการสอนของตน และมีการประสานงานกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน มีการศึกษานอกสถานที่เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีประสบการณ์มากขึ้น จากการดูโรงเรียนอื่น ๆ ศึกษาสภาพท้องถิ่น เพื่อทราบแหล่งวิทยากร หรือมีโอกาสได้รู้จักกับบุคคลที่จะมาเป็นวิทยากรในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่น เพื่อนำไปสอนให้ตรงกับความเป็นอยู่ของเด็กในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ที่กล่าวว่า การเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ถ้าครูไม่ได้รับการอบรมนวัตกรรมเทคโนโลยี วิธีการสอน กระบวนการใหม่ ๆ ที่นำไปใช้ แม้จะเขียนเสนอแนะไว้ชัดเจนที่หลักสูตรคู่มือครู แต่การนำไปใช้อาจจะมีการสื่อสารได้ไม่เต็มที่ การใช้หลักสูตรก็ดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ

หลังได้รับการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีมติจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ที่กรมวิชาการจัดทำขึ้นเป็นหลักสูตรแกนกลาง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กและผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเพื่อให้สถานศึกษา และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกหน่วยงานทุกสังกัดที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน (กรมวิชาการ, 2546)

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลักสูตรที่เกิดจากสถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติมากำหนดเป็นสาระ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระตามความถนัด ความสนใจของเด็กปฐมวัย โดยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน มีการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาเด็ก

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กรมวิชาการ (2546) มีจุดมุ่งหมายในการจัดทำ คือ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับครอบครัว

ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่มุ่งให้เด็กมีการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสม กับวัย ความสามารถ และความแตกต่างของบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

หลังจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ทางผู้ดูแลเด็ก ได้เขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้ดูแลเด็กเขียนแผนการจัดประสบการณ์และเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม กับเด็ก โดยผู้ดูแลเด็กเป็นผู้เลือกหัวข้อที่นำมาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอวิธีเลือกหัวข้อที่จะนำมาเขียนแผนการจัดประสบการณ์มี 3 วิธีคือ เด็กเป็นผู้กำหนดหัวข้อ ครูและเด็กร่วมกันกำหนดหัวข้อ และวิธีสุดท้ายครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อ หัวข้อเนื้อหาไม่ว่าจะเกิดขึ้น โดยวิธีใดก็ตามควรมีลักษณะดังนี้คือ ตรงกับความต้องการ และความสนใจของเด็กเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและผนวกคุณธรรม และจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นการประเมินพัฒนาการที่มีกระบวนการ อย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน และครอบคลุม พัฒนาการของเด็กทุกด้านได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการวิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กประเมินพัฒนาการเด็กภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งขัดแย้งกับหลักการประเมินพัฒนาการ เด็กปฐมวัยที่ทางสมาคมศึกษาปฐมวัยแห่งสหรัฐอเมริกา (NAEYC) ได้เสนอแนวทางที่เหมาะสม ไว้ว่า การประเมินพัฒนาการควรมีการประเมินด้วยวิธีการสังเกตความก้าวหน้าทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางพัฒนาการ ควรมีการติดต่อสื่อสาร กับผู้ปกครอง และหลักการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่จัดทำโดยกรมวิชาการ (2540) ที่กำหนดไว้คือ การประเมินพัฒนาการต้องประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน เน้นการประเมิน เป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ ประเมิน ตามสภาพจริงโดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล จากการประเมินที่จัดทำไว้จะเป็นระบบ มีการวางแผนการใช้เครื่องมือ และการจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และสิ่งสำคัญคือไม่ใช่แบบทดสอบ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเด็กปฐมวัย

2. โครงการ การผลิตสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณจากเทศบาล ในการจัดซื้อสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย แต่ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดซื้อสื่อและของเล่นขาดความรู้

เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ทำให้สื่อและของเล่นบางชิ้นไม่เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอว่า สื่อที่นำมาส่งเสริมพัฒนาการ ควรเป็นสื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อที่ปลอดภัยต่อตัวเด็ก และสื่อเพื่อพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน โดยมีวิธีการเลือกสื่อดังนี้คือ เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่สอน เลือกให้เหมาะกับวัยและความสามารถของเด็ก เลือกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เด็กอยู่หรือสถานภาพของโรงเรียน มีวิธีการใช้ง่ายและใช้ได้หลายกิจกรรม มีความถูกต้องตามเนื้อหาและทันสมัย มีคุณภาพดี เช่น ภาพชัดเจน ขนาดเหมาะสมไม่ใช้สีสะท้อนแสง เลือกสื่อที่เด็กเข้าใจง่ายในเวลาง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เด็กสามารถสัมผัสได้ และเลือกสื่อเพื่อใช้ฝึกและส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็น และกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจ

การจัดทำโครงการการผลิตสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย จึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและของเล่น แต่ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดหาสื่อและของเล่นมาให้เด็กด้วยวิธีการผลิตสื่อและของเล่นจากวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติ สอดคล้องกับ เมธา ปรางควิไล (2532) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษา หากความรู้ เพิ่มพูนทักษะการคิดค้นประดิษฐ์ สะสมวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ในท้องถิ่น เช่น เศษผ้าขวดพลาสติก กลองกระดาษ ไม้ ไม้ เมล็ดพืช ฯลฯ ซึ่งวัสดุเหล่านี้สามารถหาได้จากเด็กในโรงเรียนเพื่อนครู เพื่อนบ้าน ผู้ปกครองเด็ก และครูระดับก่อนประถมศึกษาควรฝึกให้มินิสัยรักการสะสมของแล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาผลิตเป็นสื่อหรือนำมาให้เด็กสร้างสรรค์คิดประดิษฐ์ของเล่นด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2540) นำเสนอขั้นตอนการผลิตสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

- 1) สำรวจความต้องการของการใช้สื่อ ให้ตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมที่จัด
- 2) วางแผนการผลิต โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและรูปแบบของสื่อให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก สื่อนั้นจะต้องมีความคงทนแข็งแรง ประณีตและสะดวกต่อการใช้
- 3) ผลิตสื่อตามรูปแบบที่เตรียมไว้
- 4) นำสื่อไปทดลองใช้หลาย ๆ ครั้งเพื่อหาข้อดี ข้อเสีย จะได้ปรับปรุง แก้ไขให้ดียิ่งขึ้น
- 5) นำสื่อที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริง

3. โครงการ การดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กปฐมวัย

สุขภาพของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่ควรให้ความสนใจ เพื่อให้พัฒนาการของเด็กเปลี่ยนแปลงไปอย่างถูกต้อง เสริมสร้างให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพของประเทศชาติ (พรทิพย์ คำพอ, 2542) จากการสังเกตการดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กพบว่า ผู้ดูแลเด็กดูแลสุขภาพอนามัยเด็ก โดยการตรวจความสะอาดของเล็บมือ และร่างกาย ซึ่งนำหนัก

และวัดสวนสูงเดือนละ 1 ครั้ง แล้วบันทึกลงในระเบียบสะสมที่ทางคณะกรรมการพัฒนาเด็ก จัดไว้ให้ ซึ่งในระเบียบสะสมจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการได้รับบริการฉีดวัคซีน การดูแลสุขภาพฟัน แต่ข้อมูลในส่วนนี้จะไม่มีในระเบียบสะสม เพราะหน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ได้เข้ามาดูแลสุขภาพเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วย

เมื่อเกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเด็กสิ่งที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติ คือ ตรวจดูบาดแผลแล้วนำเด็ก ซ้อนมอเตอร์ไซด์ไปสถานอนามัยที่มีระยะทางห่างจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประมาณ 3 กิโลเมตร เพื่อเข้ารับการปฐมพยาบาลจากเจ้าหน้าที่อนามัย เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มียาและเวชภัณฑ์ ที่ใช้ในการปฐมพยาบาล การจัดทำโครงการ การดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กปฐมวัย จึงเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมียาและเวชภัณฑ์สำหรับปฐมพยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ขึ้นกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ งามทรัพย์ เทศะบำรุง (2529) พบว่า ความต้องการด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการทางสุขภาพ โรงเรียนส่วนใหญ่ ต้องการให้มียาและเวชภัณฑ์สำหรับปฐมพยาบาลและรักษาพยาบาลอย่างเพียงพอ และแก้ปัญหา เรื่องเด็กไม่ได้รับการบริการสุขภาพจากสถานอนามัย เพราะปีการศึกษา 2547 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข บอกว่าจะกำหนดให้มีแผนงานการบริการสุขภาพเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้ดูแลเด็กมีปัญหา เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยเด็กปฐมวัยก็สามารถมาขอคำปรึกษากับเจ้าหน้าที่อนามัยได้ตลอดเวลา

4. โครงการ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่เป็นคนดี เป็นคนเก่ง ที่มีความสุข ดังนั้นการร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะเป็นสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาเด็กปฐมวัย จากการศึกษาสภาพปัญหาที่ก่อนจะมีการจัดทำโครงการ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยคือ

4.1 คณะกรรมการพัฒนาเด็กไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะคณะกรรมการพัฒนาเด็กไม่มีแผนหรือนโยบาย การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้ปกครองไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ ที่ถูกต้องของตนเองที่มีต่อการพัฒนาเด็ก อรุณี หรดาล (2537) กล่าวว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้นถ้าคณะกรรมการพัฒนาเด็กไม่ให้ความสำคัญและไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โอกาสที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาคงเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร ธารินเจริญ (2535 อ้างถึงใน นิภาพรรณ หงชูเกียรติ, 2544)

ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ย่อมส่งผลให้ผู้ปกครองขาดความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยยิ่งขึ้น และขาดโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนหรือกระตุ้นไปในทิศทางที่เหมาะสม

4.2 ผู้ดูแลเด็กสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองที่มารับ – ส่งเด็กในตอนเช้าด้วยวิธีการสนทนาให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กขณะที่อยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ที่มีความรู้และประสบการณ์จะสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองได้หลากหลายวิธีว่าผู้ดูแลเด็กที่ขาดประสบการณ์ ทรงพล สุทธิธรรม (2534 อ้างถึงใน นิภาพรรณ หงชูเกียรติ, 2544) กล่าวว่า ผู้ปกครองและครูต่างเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นตามทิศทางที่ต้องการของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ Lyons , Robbin และ Smith (1983) กล่าวว่า การจัดอบรมหรือการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการทำงาน และเพื่อการฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532) ได้บ่งชี้ถึงคุณภาพของการศึกษาระดับปฐมวัยว่า การศึกษามีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลจะเกิดขึ้นได้ถ้าการศึกษาสามารถจัดเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูของครอบครัวให้มากที่สุด

4.3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองที่มีเวลาว่างก็จะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ผู้ปกครองที่ไม่มีเวลาว่างก็จะไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากเอกสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537) กล่าวว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่มักจะยุ่งกับธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ จนมีเวลาให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพียงเล็กน้อย แต่โดยความเป็นจริงแล้วพ่อแม่ทุกคนล้วนต้องการสร้างสายสัมพันธ์กับผู้ดูแลเด็ก และยากให้ผู้ดูแลเด็กชอบลูกของตน ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและหาวิธีการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเลื่อมใสศรัทธาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันจะส่งผลทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

อรุณี หวดาล (2537) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นแก่ผู้ปกครอง และเพื่อให้ผู้ปกครองได้ชื่นชมผลงานและความสามารถด้านต่าง ๆ ของบุตรหลาน ซึ่งถ้าผู้ปกครองไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวผู้ปกครองก็จะไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้น

ดังนั้นการจัดทำโครงการ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดทำสารสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กขณะอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจกรรมสำหรับเด็กที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัด ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

และข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น อรรถวรรณ แวดล้อม (2535) พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอิทธิพลต่อการยอมรับของผู้ปกครองต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก Johnston (1990) ได้สรุปอุปสรรคการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาที่ไม่เป็นไปด้วยดี ทำให้ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้นการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่ประสบผลสำเร็จ ควรเริ่มที่การสื่อสารที่ดีจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. โครงการ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การจัดสภาพแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบ่งเป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเนื่องจากความไม่พร้อมทางด้านสถานที่ในภาคก่อสร้างอาคารเรียนจึงส่งผลกระทบต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ทั้งการก่อสร้างสนามเด็กเล่นที่คณะกรรมการพัฒนาเด็กมีโครงการที่จะจัดทำสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นกลางแจ้ง ซึ่งประกอบด้วย บ่อทราย บันไดเชือก ไม้ปีนปาย ชิงช้าไม้กระดานนั่งคนเดียว ม้าโยกเยก รถเข็นแสนสนุก บันไดฝึกเดิน และรั้วต้นไม้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดสนามเด็กเล่นของกรมวิชาการ (2540) ที่กล่าวว่า การจัดบริเวณสนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นสำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อรวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนปาย ทรงตัว ฯลฯ เมื่อเทศบาลไม่มีความชัดเจนในเรื่องสถานที่ก่อสร้างอาคารเรียนเพื่อรองรับการขยายชั้นเรียน ในปีการศึกษา 2547 คณะกรรมการพัฒนาเด็กก็ไม่กล้าที่จะจัดทำสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นกลางแจ้ง เพราะหากมีการจัดทำแล้วมีการย้ายสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนทางผู้ดูแลเด็กไม่ได้จัดทำมุมประสบการณ์ในห้องเรียน เพราะไม่มีชั้นวางของ แต่จะมีโทรทัศน์และเครื่องเล่น VCD ห้องเรียนละ 1 ชุด ทุกวันเมื่อถึงเวลาเล่นในมุมประสบการณ์ผู้ดูแลเด็กจะให้เด็กดู VCD เช่น การ์ตูน สัตว์โลกน่ารู้ เพลงก-ฮ เพลง A-Z ฯลฯ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 และมาตรา 66 ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเทศบาลจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ความพร้อมทางด้านการจัดสรรงบประมาณที่จะนำมาจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และการวางแนวทางที่จะใช้งบประมาณมาดำเนินการจัดการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดแต่สามารถบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้
 - 1.2 ความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่ เพราะหากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดตั้งขึ้นแล้วไม่มีสถานที่ตั้งศูนย์เป็นของตนเองก็จะมีปัญหาในการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อที่จะจัดทำห้องต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องครัว การจัดทำสนามเด็กเล่น ฯลฯ
 - 1.3 ความพร้อมทางด้านบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อจะได้กำหนดหลักสูตรที่จะนำมาใช้จัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย แนวทางการจัดประสบการณ์ หรือหากไม่มีความรู้ก็จะต้องมีที่ปรึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น ครูผู้สอนชั้นอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เพื่อจะได้ร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และไว้แก้ปัญหา ในขณะที่มีการดำเนินการจัดการศึกษา
 - 1.4 ความพร้อมทางด้านการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับทราบการดำเนินงาน เพื่อเป็นรากฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองและชุมชนต่อไป
2. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก การคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาเด็กควรคัดเลือกบุคคลที่มีความสนใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะบุคคลที่เป็นคณะกรรมการพัฒนาเด็กด้วยความสนใจและสมัครใจ จะมีเวลาให้กับกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าบุคคลที่เป็นคณะกรรมการพัฒนาเด็กเพราะทางเทศบาลคัดเลือกมาจากคณะกรรมการชุมชน และควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้กับคณะกรรมการพัฒนาเด็กเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนที่จะมีการเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะคณะกรรมการพัฒนาเด็กจะได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้อง
3. ผู้ดูแลเด็ก การคัดเลือกผู้ดูแลเด็กนอกจากจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัยแล้ว คณะกรรมการพัฒนาเด็กควรคัดเลือกผู้ดูแลเด็กที่มีสุขภาพแข็งแรง มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นบุคคลที่รักเด็ก เพราะบุคคลที่มีลักษณะนิสัยรักเด็ก จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก สามารถปฏิบัติงานกับเด็กได้อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีคุณภาพ

4. การจัดการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระดับความรู้ที่แตกต่างกัน ผู้จัดการฝึกอบรมควรมีรูปแบบการฝึกอบรมที่หลากหลาย ไม่เน้นเนื้อหาการฝึกอบรม แต่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง และเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไม่ควรใช้เวลาติดต่อกันเกิน 3 วัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ควรมีการจัดการฝึกอบรมและศึกษาผลการฝึกอบรม เรื่อง การจัดการกิจกรรมประจำวัน สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้วิเคราะห์ปัญหา การจัดการกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย และหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่เป็นคนดี คนเก่ง ที่มีความสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจที่จะนำกระบวนการฝึกอบรม โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในการฝึกอบรม

ผลการวิจัยเรื่องผลการฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็ก โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจที่จะนำกระบวนการฝึกอบรม โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในการฝึกอบรมดังนี้

1. การฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐานทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดกระบวนการเรียนรู้ 3 กระบวนการคือ การเรียนรู้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหา การเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และการเรียนรู้การนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา
2. สิ่งสำคัญในการฝึกอบรม โดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน คือ ก่อนที่จะมีการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน กระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง และการจัดทำโครงการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้มีความรู้และความสามารถในการเข้ารับการฝึกอบรม
3. ข้อจำกัดในการฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเป็นฐาน คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความแตกต่างจากกลุ่มนักเรียนนักศึกษาทางด้านพื้นฐานความรู้ และขาดแหล่งการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา ผู้จัดการฝึกอบรมจึงนำเสนอความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเช่น การนำเสนอความรู้ด้วยวีดีโอ สไลด์ การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ และนำความรู้และประสบการณ์นั้นไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้